

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a patra)

12 decembrie 2014*

„Ajutoare de stat — Sectorul financiar — Garanție de stat care însoțește un împrumut bancar — Ajutor destinat să remedieze perturbări grave ale economiei unui stat membru — Articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE — Decizie prin care ajutorul este declarat incompatibil cu piața internă — Liniile directoare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate — Conformitate cu comunicările Comisiei privind ajutoarele pentru sectorul financiar în contextul crizei financiare — Încredere legitimă — Obligația de motivare”

În cauza T-487/11,

Banco Privado Português, SA, cu sediul în Lisabona (Portugalia),

Massa Insolvente do Banco Privado Português, SA, cu sediul în Lisabona,

reprezentate de C. Fernández Vicién, de F. Pereira Coutinho, de M. Esperança Pina, de T. Mafalda Santos, de R. Leandro Vasconcelos și de A. Kéri, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de L. Flynn și de M. Afonso, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei 2011/346/UE a Comisiei din 20 iulie 2010 privind ajutorul de stat C 33/09 (ex NN 57/09, ex CP 191/09) pus în aplicare de Portugalia sub forma unei garanții de stat în favoarea BPP (JO 2011, L 159, p. 95),

TRIBUNALUL (Camera a patra),

compus din domnul M. Prek, președinte, doamna I. Labucka și domnul V. Kreuschitz (raportor), judecători,

grefier: domnul J. Palacio González, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 14 martie 2014,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: portugheza.

Hotărâre¹

Istoricul cauzei

- 1 Banco Privado Português, SA (denumită în continuare „BPP”) este o instituție financiară cu sediul în Lisabona (Portugalia) care furnizează servicii de gestionare a activelor, servicii de consiliere pentru întreprinderi și de investiții în societăți necotate în Portugalia, în Spania și, într-o măsură mai mică, în Brazilia și în Africa de Sud. Clienții BPP sunt, printre alții, depunători privați și instituționali, inclusiv cinci bănci de credit agricol reciproc, o casă de economii, mai multe fonduri de pensii și societăți de asigurare. Acțiunile BPP nu sunt cotate la bursă. La data de 30 iunie 2008, activele totale înscrise în bilanțul BPP se ridicau la 2,9 miliarde de euro, reprezentând mai puțin de 1 % din ansamblul activelor din sectorul bancar din Portugalia. Părțile sociale ale BPP sunt deținute 100 % de holdingul Privado Holding SGPS (sociedade gestora de participações sociais), SA (denumită în continuare „holdingul”).
- 2 Începând cu luna septembrie 2008, BPP a avut probleme de trezorerie din cauza deteriorării situației economice globale. La 24 noiembrie 2008, aceasta a informat formal Banca Centrală a Portugaliei (denumită în continuare „Banca Portugaliei”) că risca să nu fie în măsură să își onoreze obligațiile în materie de plăți. Începând cu data de 1 decembrie 2008, Banca Portugaliei a decis, printre altele, să „dispenseze BPP, pentru o perioadă de trei luni, de respectarea punctuală a obligațiilor contractate anterior, în special în cadrul activității de gestionare a activelor, în măsura în care acest lucru ar fi necesar pentru restructurarea și pentru reorganizarea [sa]”.
- 3 Prin Ordonanța 31268-A/2008 din 1 decembrie 2008, publicată în *Diário da República*, seria a doua, nr. 235 din 4 decembrie 2008, autoritățile portugheze au decis să acorde BPP o garanție de stat în temeiul Legii nr. 112/97 din 16 septembrie 1997, cu alte cuvinte, în afara regimului portughez de garanții prevăzut de Legea nr. 60-A/2008 din 20 octombrie 2008, astfel cum a fost aprobat de Comisia Comunităților Europene prin Decizia C(2008) 6527 din 29 octombrie 2008 privind ajutorul de stat NN 60/08 acordat de Portugalia – Regim de garanții în favoarea unor instituții de credit din Portugalia (JO 2009, C 9, p. 2). Această garanție de stat a fost aprobată la 5 decembrie 2008 și urmarea să garanteze un împrumut de 450 de milioane de euro, care trebuia să fie acordat BPP de un consorțiu format din șase bănci portugheze, și anume, Banco Comercial Português, SA, Caixa Geral de Depósitos, SA, Banco Espírito Santo, SA, Banco BPI, SA, Banco Santander Totta, SA, Caixa Central – Caixa Central de Crédito Agrícola Mútuo CRL (denumite în continuare „băncile creditoare”). În conformitate cu clauzele pertinente din convențiile de împrumut și din garanția de stat, suma împrumutată era destinată în mod exclusiv acoperirii elementelor pasivului BPP înscrise în bilanțul acesteia la data de 24 noiembrie 2008 și nu trebuia să servească decât pentru rambursarea deponenților și a altor creditori, iar nu să acopere datoriile altor societăți filiale ale holdingului. Durata împrumutului era limitată la o perioadă de șase luni, care putea fi reînnoită pentru o perioadă maximă de douăzeci și patru de luni. Rata dobânzii stabilite era egală cu rata Euribor, majorată cu 100 de puncte de bază. Comisionul pentru garanția de stat a fost fixat la 20 de puncte de bază, având în vedere garanția reală prezentată de BPP.
- 4 În temeiul unui contract de garanție încheiat la 5 decembrie 2008 între BPP, statul portughez și Banca Portugaliei, BPP a constituit, cu titlu de garanție reală în favoarea statului portughez, un drept de garanție prioritar asupra unor diverse active ale sale, printre care valori mobiliare și bunuri mobile, precum și o ipotecă de rangul I asupra unor bunuri imobile care aparțin societăților filiale ale holdingului. În această etapă, valoarea garanțiilor menționate era estimată la 672 de milioane de euro, deși, la 7 mai 2010, Banca Portugaliei a estimat-o la 582 de milioane de euro.
- 5 La 5 decembrie 2008, autoritățile portugheze au notificat Comisiei acordarea garanției de stat în favoarea BPP.

1 — Sunt redate numai punctele din prezenta hotărâre a căror publicare este considerată utilă de către Tribunal.

- 6 Prin Decizia C(2009) 1892 final din 13 martie 2009 privind ajutorul de stat NN 71/08 – Portugalia, Auxílio estatal ao Banco Privado Português – BPP (JO C 174, p. 1, denumită în continuare „decizia din 13 martie 2009”), Comisia a decis, cu titlu de măsură de urgență, să nu formuleze obiecții cu privire la acordarea către BPP a garanției de stat pentru motivul că era compatibilă cu piața internă, conform articolului 87 alineatul (3) litera (b) CE.
- 7 Prin Ordonanța 13364-A/2009, publicată în *Diário da República*, seria a doua, nr. 109 din 5 iunie 2009, autoritățile portugheze au prelungit cu șase luni garanția de stat în cauză. Ele au informat Comisia despre acest lucru printr-un e-mail din 23 iunie 2009, fără a-i notifica totuși în mod formal această prelungire în temeiul articolului 88 alineatul (3) CE.
- 8 La 23 decembrie 2008, la 12 ianuarie 2009, la 19 februarie 2009, la 24 aprilie 2009 și, respectiv, la 10 iulie 2009, BPP a prezentat Băncii Portugaliei planuri de redresare, dintre care niciunul nu a fost notificat Comisiei de autoritățile portugheze.

[omissis]

- 10 Prin scrisoarea din 23 iunie 2009 adresată Comisiei, autoritățile portugheze au afirmat că prelungirea garanției de stat cu șase luni urmărea să permită BPP să finalizeze un plan de restructurare și de reorganizare, precum și să concretizeze, într-un interval de timp scurt, o soluție pentru a proteja interesele clienților săi, în special ale celor care au investit într-un produs cu randament garantat.
- 11 La 15 iulie 2009, Comisia a invitat autoritățile portugheze să prezinte de urgență planul de restructurare pentru BPP, chiar și în formă provizorie, reamintindu-le că ajutorul în cauză a devenit ilegal de la 6 iunie 2009. În lipsa unui răspuns din partea autorităților portugheze, Comisia le-a adresat o scrisoare de atenționare la 6 octombrie 2009, în temeiul articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [88 CE] (JO L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41).
- 12 Printr-o decizie din 10 noiembrie 2009 și o scrisoare din aceeași dată adresate Republicii Portugheze, Comisia a deschis procedura oficială de investigare în temeiul articolului 88 alineatul (2) CE privind acordarea garanției de stat către BPP și a invitat părțile interesate să își prezinte observațiile (JO C 56, p. 10, denumită în continuare „decizia de deschidere”). Prin decizia de deschidere, Comisia a impus, de asemenea, Republicii Portugheze, în temeiul articolului 10 alineatul (3) din Regulamentul nr. 659/1999, să prezinte planul de restructurare a BPP în termen de 30 de zile începând de la primirea scrisorii sale, și anume, până la 22 decembrie 2009.

[omissis]

- 14 La 3 decembrie 2009, autoritățile portugheze au informat Comisia în legătură cu prelungirea cu șase luni a garanției de stat, și anume până la 5 iunie 2010, pentru motivul, printre altele, că „întreruperea imediată a activității BPP ar fi compromis în mod vădit soluția în curs de analiză la acel moment” și că „băncile creditoare [acceptaseră] să prelungească durata [împrumutului] cu șase luni fără să modifice condițiile asociate și fără finanțare suplimentară, cu condiția ca garanția de stat corespunzătoare să fie, de asemenea, prelungită”. Această prelungire a garanției de stat a intervenit prin Ordonanța 26556-B/2009, publicată în *Diário da República*, seria a doua, nr. 236 din 7 decembrie 2009, fără ca autoritățile portugheze să o notifice în mod formal Comisiei în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE.
- 15 Într-un document trimis Comisiei la 25 februarie 2010, autoritățile portugheze au prezentat elementele care, în opinia lor, trebuiau să servească drept temei pentru o soluție la problemele create de BPP față de o parte importantă din clienții săi, și anume, cei care au investit în produsul cu „randament absolut”, fapt care, printre alte măsuri, a determinat, la 30 martie 2010, crearea Fundo Especial de Investimento (FEI) (Fondul special de investiții).

- 16 În acelaşi document, în plus faţă de măsurile avute în vedere pentru a aduce o soluţie în favoarea clienţilor BPP, autorităţile portugheze au reiterat necesitatea acordării şi a prorogării garanţiei de stat, întrucât operaţiunea de finanţare a BPP a constituit un instrument de scurtă durată necesar pentru a menţine funcţionarea acesteia şi pentru a face posibilă realizarea ulterioară a unui studiu de viabilitate, precum şi pentru a stabiliza sistemul financiar naţional. În plus, autorităţile portugheze au subliniat în acest document obiectivul exclusiv al garanţiei de stat de a permite BPP să prezinte un plan de restructurare şi, în ultimul rând, punerea în aplicare a unei soluţii destinate să garanteze protecţia investitorilor acesteia. În sfârşit, în documentul în cauză, autorităţile portugheze au descris conţinutul planurilor de restructurare şi de reorganizare a BPP din 12 ianuarie, „din 27 aprilie” şi din 10 iunie 2009, precum şi respingerea de către Banca Portugaliei şi de către guvernul portughez a respectivelor planuri.
- 17 Prin decizia din 15 aprilie 2010, intrată în vigoare la 16 aprilie 2010 la ora 12, Banca Portugaliei i-a revocat BPP autorizaţia bancară, ţinând seama de imposibilitatea de a o restructura sau de a o recapitaliza.
- 18 La 21 aprilie 2010, băncile creditoare au solicitat executarea garanţiei de stat şi, la 7 mai 2010, statul portughez le-a rambursat valoarea totală a împrumutului care făcea obiectul acestei garanţii.
- 19 La 22 aprilie 2010, Banca Portugaliei a solicitat deschiderea unei proceduri de lichidare a BPP (cauza 519/10.5TYLSB) la Tribunalul comercial din Lisabona, în temeiul articolului 8 alineatul (2) din Decretul-lege nr. 199/2006 din 25 octombrie 2006, şi a propus desemnarea unui consiliu de instituire a lichidării. Prin Ordonanţa din 23 aprilie 2010, Tribunalul comercial din Lisabona a decis să continue lichidarea prin desemnarea unei comisii de lichidare şi prin stabilirea unui termen de 30 de zile pentru prezentarea cererilor de admitere a creanţelor.
- 20 La 20 iulie 2010, Comisia a adoptat Decizia 2011/346/UE privind ajutorul de stat C 33/09 (ex NN 57/09, ex CP 191/09) pus în aplicare de Portugalia sub forma unei garanţii de stat în favoarea BPP (JO 2011, L 159, p. 95, denumită în continuare „decizia atacată”), declarând acest ajutor ca fiind incompatibil cu piaţa internă (articolul 1) şi ordonând Republicii Portugheze recuperarea imediată şi efectivă a acestuia.

[omissis]

- 22 Prin scrisoarea din 23 februarie 2011, ca urmare a unei solicitări a autorităţilor portugheze, comisia de lichidare a recunoscut dreptul de creanţă al statului portughez la valoarea împrumutului pentru care a beneficiat de o subrogaţie.

Procedura şi concluziile părţilor

- 23 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 9 septembrie 2011, BPP şi Massa Insolvente do Banco Privado Português, SA (denumite în continuare, împreună, „reclamanta”) au introdus prezenta acţiune.
- 24 Reclamanta solicită Tribunalului:
- anularea deciziei atacate;
  - în subsidiar, anularea deciziei atacate în măsura în care aceasta a declarat ilegal şi incompatibil cu piaţa internă ajutorul în cauză pentru perioada cuprinsă între 5 decembrie 2008 şi 5 iunie 2009;
  - cu titlu mai subsidiar, anularea deciziei atacate în măsura în care ordonă recuperarea ajutorului în cauză;

- cu titlu încă mai subsidiar, anularea deciziei atacate în măsura în care ordonă recuperarea ajutorului în cauză pentru perioada cuprinsă între 5 decembrie 2008 și 5 iunie 2009;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

[omissis]

29 Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea cererii principale și a cererilor subsidiare;
- obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

[omissis]

32 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a patra, căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză.

33 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a patra) a decis deschiderea procedurii orale.

34 În ședința din 14 martie 2014, au fost ascultate pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal. În ședință, ca răspuns la o întrebare orală a Tribunalului, reclamanta a arătat că acceptă decizia Tribunalului de a depune la dosar memoriul în apărare, în pofida caracterului tardiv al acestuia, fapt de care s-a luat act în procesul-verbal al ședinței.

În drept

Rezumatul motivelor de anulare

35 În susținerea acțiunii, reclamanta invocă opt motive.

[omissis]

43 În conformitate cu economia dispozițiilor articolului 107 TFUE, Tribunalul apreciază necesar să examineze, mai întâi, al treilea motiv, întemeiat pe o eroare vădită de apreciere a faptelor și pe o încălcare a noțiunii de ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. În continuare, vor fi examinate al doilea motiv, întemeiat pe o încălcare a dispoziției derogatorii prevăzute la articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE, precum și motivele al patrulea-al șaptelea și, doar la sfârșit, primul motiv, întemeiat pe nemotivare.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o eroare vădită de apreciere a faptelor și pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE

Observații introductive

44 În opinia reclamantei, deși Comisia dispune de o amplă putere „discreționară” în temeiul articolului 107 alineatul (1) TFUE, aceasta are totuși obligația să examineze cu grijă și în mod imparțial toate elementele pertinente ale unei cauze. Astfel, aceasta are obligația de a efectua o analiză corectă a situației pieței, a poziției beneficiarului și a concurenților acestuia pe această piață, a condițiilor schimburilor comerciale dintre statele membre și „să indice avantajul conferit prin măsura [de ajutor]

în [aceste] schimburi comerciale” din perspectiva elementelor de fapt și de drept existente la data adoptării deciziei sale. Or, în speță, Comisia ar fi realizat o calificare juridică eronată a faptelor și nu ar fi luat în considerare faptul că BPP nu mai desfășura o activitate care corespundea obiectului său social normal de la data de 24 noiembrie 2008, nici faptul că garanția de stat urmărea exclusiv să facă față anumitor elemente ale pasivului, anterioare datei acordării garanției menționate. Astfel, pe de o parte, Comisia nu ar fi ținut cont de faptul că, începând de la acea dată, BPP nu mai era un concurent al celorlalte instituții de credit, deși, prin constatarea faptului că BPP „ar fi putut intra sau reîntra pe piață pe termen scurt”, Comisia însăși ar fi recunoscut că BPP nu mai opera pe piață. Pe de altă parte, Comisia nu ar fi ținut seama de faptul că garanția de stat avea exclusiv drept obiect să facă față anumitor elemente ale pasivului BPP înscrise în bilanțul BPP la data de 24 noiembrie 2008 și că nu putea fi utilizată decât pentru rambursarea către deponenți și alți creditori, iar nu în scopul de a opera pe piață sau de a acoperi fie datoriile celorlalte societăți filiale ale holdingului, fie răspunderea extrapatrimonială sau de alt tip care decurgea din alte activități sau servicii financiare furnizate, direct sau indirect, de BPP. În consecință, acordarea garanției respective nici nu ar fi servit pentru a permite BPP exercitarea unei activități normale de instituție de credit pe piață, în calitate de concurent actual sau potențial, nici nu ar fi fost susceptibilă să îi confere un avantaj care să denatureze concurența în raport cu alte instituții de credit sau să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre. Considerentul (72) al deciziei atacate ar confirma această concluzie prin aceea că Comisia a constatat în cuprinsul acestuia că lichidarea BPP a demonstrat că nu exista o denaturare a concurenței.

[omissis]

- 46 În ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia „Comisia dispune de ample puteri discreționare” în temeiul articolului 107 alineatul (1) TFUE, este suficient să se amintească faptul că acest argument nu ia în considerare în mod vădit jurisprudența constantă care a recunoscut că noțiunea de ajutor de stat are caracter juridic și trebuie interpretată pe baza unor elemente obiective, astfel încât, pe de o parte, instanța Uniunii Europene trebuie, în principiu, să exercite un control deplin în ceea ce privește chestiunea dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE și, pe de altă parte, fără excepție, Comisia nu dispune de o putere de apreciere în această privință (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 22 decembrie 2008, *British Aggregates/Comisia*, C-487/06 P, Rep., p. I-10515, punctele 111-113). Prin urmare, acest argument trebuie respins.
- 47 Este necesar totuși să se verifice dacă aprecierile Comisiei având ca obiect existența unui ajutor de stat, astfel cum sunt prezentate în considerentele (56)-(60) ale deciziei atacate, sunt sau nu sunt viciate de erori de fapt sau de drept, întrucât raționamentul reclamantei, în măsura în care face trimitere la o „calificare juridică eronată a faptelor”, trebuie să fie înțeles în sensul că se referă atât la criteriul de avantaj, cât și la criteriile afectării schimburilor comerciale dintre state membre și denaturării concurenței în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 48 În consecință, trebuie să se aprecieze, într-o primă etapă, dacă, în decizia atacată, Comisia a calificat corect garanția de stat drept măsură de ajutor care conferea un avantaj economic BPP.

Cu privire la existența unui avantaj economic în favoarea BPP

- 49 Potrivit articolului 107 alineatul (1) TFUE, cu excepția derogărilor prevăzute de tratate, sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre.

- 50 Prin urmare, numai avantajele acordate direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat sau care reprezintă o sarcină suplimentară pentru stat trebuie considerate ajutoare în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Astfel, din înşişi termenii acestei dispoziții și din normele de procedură prevăzute la articolul 108 TFUE reiese că avantajele acordate prin alte mijloace decât resursele de stat nu intră în domeniul de aplicare al dispozițiilor în cauză (Hotărârea Curții din 19 martie 2013, Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții, C-399/10 P și C-401/10 P, punctul 99 și jurisprudența citată).
- 51 Sunt considerate ajutoare, printre altele, intervențiile care, sub diverse forme, reduc sarcinile care grevează în mod normal bugetul unei întreprinderi și care, din acest motiv, fără să fie subvenții în sensul strict al termenului, au aceeași natură și efecte identice, întrucât articolul 107 alineatul (1) TFUE definește intervențiile statului în funcție de efectele lor (a se vedea în acest sens Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții, punctul 50 de mai sus, punctele 101 și 102 și jurisprudența citată).
- 52 În plus, o intervenție a statului de natură atât să plaseze întreprinderile cărora li se aplică într-o situație mai favorabilă decât celelalte, cât și să creeze un risc suficient de concret al constituirii, în viitor, a unei sarcini suplimentare pentru stat poate greva resursele statului. În special, avantajele acordate sub forma unei garanții de stat pot implica o sarcină suplimentară pentru stat (a se vedea în acest sens Hotărârea Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia și alții, punctul 50 de mai sus, punctele 106 și 107 și jurisprudența citată).
- 53 În speță, în ceea ce privește calificarea garanției de stat drept ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, trebuie amintit că, în considerentul (24) al Deciziei din 13 martie 2009, Comisia a considerat, în esență, că, datorită garanției de stat, BPP a obținut o finanțare pe care nu ar fi fost capabilă să o obțină pe piață și că, în această măsură, i s-a atribuit un avantaj economic care i-a consolidat poziția în raport cu concurenții săi și care a determinat o denaturare a concurenței și o afectare a schimburilor comerciale dintre statele membre. În considerentul (38) al deciziei menționate, Comisia a precizat, în esență, că o primă de 20 de puncte de bază era inferioară celei care trebuia să se aplice în temeiul recomandării BCE din 20 octombrie 2008, care indica o primă fixă de 50 de puncte de bază pentru garanții acordate unor bănci solvabile pentru o perioadă mai scurtă de un an. În considerentul (39) al aceleiași decizii, Comisia a adăugat, printre altele, că, „[î]n pofida valorii ridicate a garanției reale oferite, comisionul pentru garanția de stat continu[a] să fie considerabil inferior față de ceea ce s-ar considera în mod normal ca fiind adecvat în cazul băncilor în dificultate”.

[omissis]

- 55 Reiese cu claritate din considerațiile precedente că, pe de o parte, începând cu decizia din 13 martie 2009, Comisia a efectuat o apreciere constantă și coerentă a garanției de stat ca măsură de ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE și că, pe de altă parte, în considerentul (59) al deciziei atacate, ea a răspuns la argumentul autorităților portugheze, astfel cum a fost reiterat, în esență, de reclamantă în cadrul prezentei proceduri, potrivit căruia BPP ar fi încetat să fie activă pe piață începând cu data de 1 decembrie 2008.
- 56 În ceea ce privește existența unui avantaj, trebuie subliniat că reclamanta nu contestă, nici în cadrul prezentului motiv, nici în cadrul celorlalte motive prezentate în susținerea acțiunii formulate, aprecierea Comisiei potrivit căreia, pe de o parte, fără garanția de stat, cu alte cuvinte, în împrejurări „normale” de piață, BPP nu ar fi fost în măsură să obțină împrumutul în condiții financiare avantajoase acordate de băncile creditoare și, pe de altă parte, comisionul pentru garanția de stat în sine era net inferior nivelului considerat în general ca fiind adecvat pentru băncile în dificultate [a se vedea considerentul (57) al deciziei atacate]. Reclamanta nu contestă nici că acest avantaj economic a fost finanțat prin intermediul resurselor de stat, acest din urmă criteriu fiind îndeplinit cel mai târziu în urma restituirii împrumutului de către statul portughez băncilor creditoare în executarea garanției de stat [a se vedea considerentul (56) *in fine* al deciziei atacate].

- 57 Astfel, reclamanta contestă doar faptul că acordarea acestui avantaj ar fi avut o legătură cu o activitate concurențială a BPP pe piață în raport cu alte instituții financiare. Or, chiar dacă s-ar considera că acest argument poate fi admis, acesta nu ar putea să aibă vreun efect asupra calificării drept avantaj a garanției de stat.
- 58 În consecință, Comisia a concluzionat în mod corect, în decizia atacată, că BPP a beneficiat de un avantaj care provenea din resurse de stat.

Cu privire la criteriile activității economice, afectării schimburilor comerciale și denaturării concurenței

- 59 În ceea ce privește argumentul potrivit căruia, începând cu 24 noiembrie 2008, BPP nu mai era activă pe piață în calitate de concurent actual sau potențial al altor instituții financiare, este necesar să se arate, în primul rând, că reclamanta nu contestă faptul că, în acest stadiu, BPP își păstra statutul de întreprindere în sensul articolului 107 TFUE, în măsura în care continua să desfășoare o activitate economică, chiar și redusă (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 3 martie 2011, AG2R Prévoyance, C-437/09, Rep., p. I-973, punctele 41 și 42 și jurisprudența citată, și Hotărârea Tribunalului din 12 septembrie 2013, Germania/Comisia, T-347/09, nepublicată în Repertoriu, punctele 25 și 26 și jurisprudența citată).
- 60 În al doilea rând, în ceea ce privește criteriul afectării schimburilor comerciale dintre statele membre, s-a statuat că, atunci când un ajutor acordat de un stat membru consolidează poziția unei întreprinderi în raport cu alte întreprinderi concurente în cadrul comerțului intracomunitar, acestea din urmă trebuie considerate ca fiind afectate de respectivul ajutor. În această privință, împrejurarea că un sector economic precum cel al serviciilor financiare a făcut obiectul unui important proces de liberalizare la nivel comunitar, care a accentuat concurența care putea să rezulte deja din libera circulație a capitalurilor prevăzută de tratat, este de natură să caracterizeze un efect real sau potențial al ajutoarelor asupra concurenței, precum și efectul acestora asupra schimburilor comerciale dintre statele membre (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 10 ianuarie 2006, Cassa di Risparmio di Firenze și alții, C-222/04, Rec., p. I-289, punctele 141, 142 și 145 prima liniuță și jurisprudența citată).
- 61 În al treilea rând, în ceea ce privește criteriul denaturării concurenței, trebuie amintit că ajutoarele care au drept scop să degreveze o întreprindere de costurile pe care aceasta ar fi trebuit să le suporte în mod normal în cadrul administrării sale curente sau al activităților sale obișnuite denaturează, în principiu, condițiile de concurență (Hotărârea Curții din 30 aprilie 2009, Comisia/Italia și Wam, C-494/06 P, Rep., p. I-3639, punctul 54; a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 19 septembrie 2000, Germania/Comisia, C-156/98, Rec., p. I-6857, punctul 30).
- 62 În al patrulea rând, reiese dintr-o jurisprudență constantă că, în scopul calificării unei măsuri de stat, Comisia nu este obligată să dovedească existența unui efect real al ajutorului asupra schimburilor comerciale dintre statele membre și a unei denaturări efective a concurenței, ci numai să examineze dacă ajutorul poate să afecteze aceste schimburi și să denatureze concurența (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 9 iunie 2011, Comitato „Venezia vuole vivere” și alții/Comisia, C-71/09 P, C-73/09 P și C-76/09 P, Rep., p. I-4727, punctul 134).
- 63 În speță, BPP i s-a revocat autorizația bancară numai la 16 aprilie 2010 și a fost lichidată numai la 22 și la 23 aprilie 2010. În consecință, între 24 noiembrie 2008 și datele menționate anterior, aceasta continua să fie un actor prezent pe piață. Astfel, la acordarea garanției de stat, BPP nu constituia doar o „întreprindere” beneficiară în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, ci a desfășurat, de asemenea, în această perioadă, cel puțin, o activitate comercială redusă care a constat în oferirea sau în administrarea anumitor produse sau servicii financiare, administrare a cărei continuitate a fost posibilă datorită împrumutului și garanției de stat.

- 64 În această privință, reclamanta nu a reușit să demonstreze că o astfel de activitate comercială a BPP nu exista.
- 65 Astfel, în primul rând, la 1 decembrie 2008, Banca Portugaliei a decis, printre altele, să „dispenseze BPP, pentru o perioadă de trei luni, de respectarea punctuală a obligațiilor contractate anterior, în special în cadrul activității de gestionare a activelor, în măsura în care acest lucru ar fi necesar pentru restructurarea și pentru reorganizarea [sa]”, fapt care implică în mod necesar continuitatea prezenței sale pe piață în perioada în cauză.
- 66 În al doilea rând, atât contractul de împrumut, cât și cel având ca obiect garanția de stat, astfel cum a fost autorizată prin Ordonanța 31268-A/2008 din 1 decembrie 2008, urmăreau să acopere elementele pasivului BPP înscrise în bilanțul său în data de 24 noiembrie 2008, precum și rambursarea către deponenți și ceilalți creditori ai săi care se manifestaseră la această dată. Întrucât problema finanțării respectivelor datorii a fost astfel rezolvată în mod provizoriu, această împrejurare arată în sine că BPP a putut să continue, într-o anumită măsură, activitatea sa comercială.
- 67 În al treilea rând, este cert că, între 23 decembrie 2008 și 10 iulie 2009, BPP a prezentat Băncii Portugaliei mai multe planuri de restructurare, pe care aceasta nu le-a accepta, motiv pentru care niciunul dintre ele nu a fost notificat Comisiei de autoritățile portugheze (a se vedea punctul 8 de mai sus). Or, aceste planuri de restructurare puteau să aibă ca obiectiv final doar reorganizarea și redresarea BPP pentru ca aceasta să poată să își reia pe deplin activitatea comercială normală. În această privință, trebuie, de asemenea, să se facă referire, mai întâi, la punctele 2, 30 și 31 din Comunicarea Comisiei intitulată „Aplicarea normelor privind ajutoarele de stat în cazul măsurilor adoptate în legătură cu instituțiile financiare în contextul actualei crize financiare mondiale” (JO 2008, C 270, p. 8, denumită în continuare „comunicarea privind instituțiile financiare”), care stabilește o legătură între restructurare și restabilirea viabilității instituțiilor financiare în cauză, ulterior la punctul 4 din Comunicarea Comisiei privind restabilirea viabilității și [privind] evaluarea măsurilor de restructurare luate în sectorul financiar, în contextul crizei actuale, în conformitate cu normele privind ajutoarele de stat (JO 2009, C 195, p. 9), și, în sfârșit, la punctul 17 din Comunicarea Comisiei intitulată „Liniile directoare privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate” (JO 2004, C 244, p. 2, denumite în continuare „liniile directoare privind salvarea și restructurarea”). În același sens, Comisia a susținut în mod întemeiat că scrisoarea autorităților portugheze din 23 iunie 2009, precum și documentul trimis Comisiei de autoritățile menționate la 25 februarie 2010 ar confirma faptul că respectivele autorități realizaseră o legătură între acordarea, precum și între prelungirea garanției de stat și necesitatea de a permite BPP, printre altele, să elaboreze un plan de restructurare și, prin urmare, să își mențină provizoriu prezența pe piață.
- 68 În al patrulea rând, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 15 din liniile directoare privind salvarea și restructurarea, ale căror principii generale sunt declarate aplicabile în temeiul punctului 10 din comunicarea privind instituțiile financiare, ajutorul pentru salvare, precum garanțiile de stat, este considerat, prin natura sa, doar o susținere cu caracter temporar și reversibil, limitată la o perioadă maximă de șase luni, care are drept „principal obiectiv” „să permită menținerea pe linia de plutire a întreprinderii în dificultate pe durata necesară elaborării unui plan de restructurare sau de lichidare”. De asemenea, punctul 30 din comunicarea privind instituțiile financiare prevede că, „[a]tunci când trebuie să se recurgă la schema de garantare în beneficiul unor instituții financiare individuale, este indispensabil ca această măsură de ajutor de urgență menită să mențină pe linia de plutire instituția insolubilă, [...] să fie urmată [...] de măsuri adecvate care să ducă la restructurarea sau lichidarea beneficiarului”, fiind, prin urmare, „necesară notificarea unui plan de restructurare sau de lichidare pentru beneficiarii plăților acordate în cadrul garanției”. Astfel, în speță, în conformitate cu aceste principii, garanția de stat, astfel cum este autorizată în decizia din 13 martie 2009 pentru o perioadă de șase luni, urmarea în principal, chiar în mod exclusiv, să mențină temporar activitatea comercială a BPP până când autoritățile portugheze prezintă planul de restructurare avut în vedere.

69 Niciunul dintre argumentele prezentate de reclamantă nu este de natură să demonstreze lipsa de continuitate a activităţii comerciale a BPP până la 16 aprilie 2010, data retragerii efective a autorizaţiei sale bancare.

[omissis]

72 Având în vedere consideraţiile care precedă, este necesar să se respingă argumentul reclamantei potrivit căruia BPP nu mai desfăşura, începând cu data de 24 noiembrie 2008, o activitate comercială care să îi permită să se sustragă aplicării articolului 107 alineatul (1) TFUE, întrucât Comisia a stabilit în decizia atacată că, în acest stadiu, BPP constituia o întreprindere care continua o astfel de activitate comercială, chiar şi redusă, şi beneficia de un avantaj economic.

73 Rezultă din ceea ce precedă, în plus, că, în lumina jurisprudenţei menţionate la punctele 60-62 de mai sus, reclamanta nu poate susţine că acordarea avantajului în discuţie nu era susceptibilă să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre şi să denatureze condiţiile de concurenţă. Astfel, permiţând BPP să continue pentru o anumită perioadă şi într-o anumită măsură activitatea sa comercială, ajutorul în cauză, pe de o parte, i-a consolidat poziţia economică în raport cu alte întreprinderi concurente în schimburile comerciale intracomunitare şi, pe de altă parte, a degrevat-o provizoriu de plata costurilor – şi anume, de plata costurilor de finanţare mai ridicate pentru a-şi onora obligaţiile de plată – pe care aceasta ar fi trebuit în mod normal să le suporte în cadrul gestionării curente a activelor sale sau al activităţilor sale comerciale cotidiene.

74 În sfârşit, în măsura în care reclamanta arată că considerentul (72) al deciziei atacate constată, în mod contradictoriu, că nu exista o denaturare a concurenţei, este suficient să se arate că acest considerent se referă doar la situaţia viitoare a BPP după retragerea autorizaţiei sale bancare şi lichidarea sa, fapt care a determinat Comisia să concluzioneze, într-un mod compatibil cu aprecierea sa precedentă a situaţiei astfel cum se prezenta înaintea retragerii menţionate că, pe viitor, „nu va exista niciun risc de denaturare a concurenţei [...] în ceea ce priveşte BPP”.

75 În consecinţă, trebuie respins al treilea motiv ca fiind nefondat în ansamblul său.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE

Reamintirea argumentelor părţilor

76 În opinia reclamantei, decizia atacată nu ţine seama nici de faptul că garanţia de stat întruneşte condiţiile derogatorii prevăzute la articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE, în măsura în care garanţia menţionată era destinată „să remedieze perturbări grave ale economiei unui stat membru”, în special în perioada cuprinsă între 5 iunie 2009 şi 15 aprilie 2010, nici de condiţiile de compatibilitate precizate în comunicarea privind instituţiile financiare sub titlul „3. Garanţii aferente datoriilor instituţiilor financiare”. În această privinţă, reclamanta precizează, în esenţă, că contextul în care Comisia a autorizat garanţia de stat prin decizia sa din 13 martie 2009 nu s-a schimbat şi a durat până la 15 aprilie 2010. Astfel, această măsură ar fi continuat să fie justificată şi prelungirea ei ar fi fost chiar indispensabilă pentru a controla riscul sistemic legat de o întrerupere imediată a activităţii BPP. Or, în decizia atacată, Comisia ar fi încălcat articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE prin nerespectarea acestui aspect şi prin faptul că a omis să se pronunţe asupra compatibilităţii pretinsului ajutor în cauză cu piaţa internă.

[omissis]

Reamintire a conţinutului deciziei din 13 martie 2009 [omissis]

Reamintire a conţinutului deciziei atacate [omissis]

Analiză

- 82 Prin intermediul prezentului motiv, reclamanta reproşează, în esenţă, Comisiei că nu a menţinut, în decizia atacată, aprecierea sa iniţială astfel cum figura aceasta în decizia din 13 martie 2009 cu privire la compatibilitatea ajutorului în discuţie cu piaţa internă în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE şi al criteriilor prezentate în comunicarea privind instituţiile financiare, chiar în condiţiile în care prelungirea garanţiei de stat, ai cărei termeni şi condiţii nu ar fi fost modificaţi, ar fi fost necesară pentru „[remedierea unor] perturbări grave ale economiei” portugheze. Trebuie, aşadar, să se aprecieze dacă, procedând în acest mod, Comisia a săvârşit o eroare vădită de apreciere sau o eroare de drept în aplicarea articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE.
- 83 Trebuie amintit, mai întâi, că, pe de o parte, derogarea prevăzută la articolul 107 alineatul (3) litera (b) TFUE şi, prin urmare, noţiunea „perturbări grave ale economiei unui stat membru” trebuie să primească o interpretare strictă (a se vedea în acest sens Hotărârea Curţii din 30 septembrie 2003, Freistaat Sachsen şi alţii/Comisia, C-57/00 P şi C-61/00 P, Rec., p. I-9975, punctul 98). Pe de altă parte, Comisia beneficiază de o amplă putere de apreciere în punerea în aplicare a acestei dispoziţii, a cărei exercitare implică evaluări de ordin economic şi social care trebuie efectuate într-un context comunitar. Instanţa Uniunii, controlând legalitatea exercitării unei astfel de libertăţi, nu poate substitui propria apreciere în materie celei a autorităţii competente, ci trebuie să se limiteze la a examina dacă această din urmă apreciere este viciată de o eroare vădită sau de un abuz de putere (a se vedea în acest sens şi prin analogie Hotărârea Curţii din 15 decembrie 2005, Unicredito Italiano, C-148/04, Rec., p. I-11137, punctul 71, şi Hotărârea Comitato „Venezia vuole vivere” şi alţii/Comisia, punctul 62 de mai sus, punctul 176).
- 84 În continuare, trebuie subliniat că părţile nu contestă faptul că decizia din 13 martie 2009 conţinea doar o apreciere provizorie şi de urgenţă cu privire la compatibilitatea ajutorului în cauză şi că autorizaţia Comisiei era în mod clar limitată în timp şi însoţită de condiţia ca autorităţile portugheze să îşi respecte angajamentul de a prezenta, în termen de şase luni, adică până la 5 iunie 2009, un plan de restructurare a BPP. În plus, decizia menţionată ia act în mod explicit de angajamentul acestor autorităţi de a notifica Comisiei orice eventuală prelungire a garanţiei de stat peste perioada iniţială de şase luni, astfel cum era acoperită de autorizaţia provizorie [a se vedea considerentele (39), (41) şi (44) ale deciziei din 13 martie 2009]. În acest context, este lipsit de importanţă faptul că aceste elemente esenţiale sunt explicate doar în motivele deciziei menţionate, iar nu în dispozitivul acesteia, care se limitează la prezentarea deciziei de a nu ridica obiecţiuni, acesta din urmă trebuind să fie interpretat în lumina motivelor menţionate (a se vedea în acest sens Ordonanţa Tribunalului din 30 aprilie 2007, EnBW Energie Baden-Württemberg/Comisia, T-387/04, Rep., p. II-1195, punctul 127 şi jurisprudenţa citată).
- 85 Trebuie precizat că, în considerentele (31) şi (32) ale Deciziei din 13 martie 2009, Comisia s-a întemeiat pe comunicarea privind instituţiile financiare care, la punctul 10, face referire la principiile generale prevăzute în liniile directoare privind salvarea şi restructurarea. Astfel, la punctul 30 din comunicarea menţionată, se impune, în esenţă, desigur în ceea ce priveşte aplicarea unui regim de garanţie în cazuri individuale, ca măsura de salvare de urgenţă menită să menţină pe linia de plutire instituţia financiară insolvabilă să fie urmată de măsuri adecvate în vederea restructurării sau a lichidării beneficiarului, fapt care implică necesitatea notificării unui plan de restructurare care să urmărească asigurarea restabilirii viabilităţii sale pe termen lung, sau a unui plan de lichidare. În plus, reiese din cuprinsul punctului 10 din aceeaşi comunicare coroborat cu punctul 15 din liniile directoare privind salvarea şi restructurarea că măsuri excepţionale de salvare precum o garanţie de stat nu trebuie, în principiu, să depăşească o durată de şase luni. De asemenea, reiese din cuprinsul

punctului 25 literele (a) și (c) din liniile directoare menționate că ajutorul pentru salvare sub formă de garanție trebuie să „înceteze” într-o perioadă de maximum șase luni” și să fie însoțit, la notificare, de un angajament al statului membru în cauză de a comunica Comisiei, în termen de maximum șase luni după autorizarea măsurii de ajutor pentru salvare, un plan de restructurare sau un plan de lichidare sau dovada [...] că garanția a încetat”. În sfârșit, la punctele 28 și 29 din aceleași linii directoare se precizează, pe de o parte, că „Comisia poate decide să inițieze asemenea proceduri [...] în cazul în care consideră că [...] garanția [a fost utilizată] abuziv [sau că], după expirarea termenului de șase luni, nerambursarea ajutorului nu mai este justificată” și, pe de altă parte, că „[a]probarea ajutorului de salvare nu înseamnă în mod necesar că ulterior va fi aprobat un ajutor pe baza planului de restructurare; respectivul ajutor va trebui evaluat [pe fond]”.

- 86 Pe de altă parte, reclamanta nu a pus în discuție competența Comisiei pentru a limita în timp autorizarea sa, în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE, și pentru a-i adăuga condiția respectării angajamentelor asumate de statul membru în aplicarea comunicării referitoare la instituțiile financiare și a liniilor directoare privind salvarea și restructurarea și nici nu a pus în discuție faptul că, în speță, autoritățile portugheze s-au angajat efectiv în modul descris în decizia din 13 martie 2009.
- 87 În primul rând, reiese astfel din considerațiile precedente că, în considerentele (31) și (32) ale deciziei din 13 martie 2009, Comisia a urmat în mod fidel criteriile pertinente prevăzute în comunicarea sa privind instituțiile financiare, interpretate în lumina liniilor directoare privind salvarea și restructurarea, întrucât limita temporală și condițiile cărora le era subordonată autorizarea provizorie a Comisiei se întemeiau pe o aplicare a respectivei comunicări.
- 88 În al doilea rând, trebuie să se constate că, în decizia atacată, Comisia a considerat în mod corect că, începând cu 5 iunie 2009, criteriile pertinente ale autorizării provizorii a ajutorului în cauză, astfel cum a fost acordat în decizia din 13 martie 2009, nu erau sau nu mai erau întrunite, întrucât, contrar angajamentelor lor, pe de o parte, chiar după expirarea termenului prevăzut în acest scop, autoritățile portugheze au omis să prezinte un plan de restructurare a BPP și, pe de altă parte, autoritățile menționate au prelungit garanția de stat în două rânduri peste termenul maxim de șase luni, astfel cum a fost autorizat prin această decizie și prin comunicarea referitoare la instituțiile financiare coroborată cu liniile directoare privind salvarea și restructurarea, fără a notifica în mod formal Comisiei aceste prelungiri.
- 89 În al treilea rând, în ceea ce privește aprecierea compatibilității ajutorului în cauză în lumina articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE, trebuie amintit că, încă în considerentul (39) al deciziei sale din 13 martie 2009, Comisia a reținut, în esență, că, pe de o parte, în pofida valorii ridicate a garanției reale oferite, comisionul pentru garanția de stat era considerabil inferior față de ceea ce s-ar considera în mod normal ca fiind adecvat în cazul băncilor în dificultate și că, pe de altă parte, ar putea accepta doar cu titlu excepțional că un astfel de comision este adecvat, în măsura în care acesta asigură supraviețuirea BPP pentru o scurtă perioadă de salvare, doar cu condiția prezentării unui plan de restructurare în termen de șase luni. Această apreciere corespunde cerințelor prevăzute la punctul 30 din comunicarea privind instituțiile financiare coroborat cu punctele 15 și 25 din liniile directoare privind salvarea și de restructurarea, potrivit cărora un ajutor pentru salvare nu poate fi decât provizoriu și reversibil, limitat la o perioadă de șase luni, și trebuie să fie urmat de prezentarea fie a unui plan de restructurare sau de lichidare, fie a dovezii că împrumutul a fost restituit integral și, în cazul unei garanții de stat, că a încetat respectiva garanție. În plus, în mod coerent în raport cu aceste considerații, în considerentul (71) al deciziei atacate, Comisia a amintit că comisionul pentru garanția de stat era inferior nivelului impus în mod normal de comunicarea privind instituțiile financiare pentru a considera un ajutor ca fiind compatibil și că autorizarea acestui nivel al comisionului în decizia sa din 13 martie 2009 era subordonată prezentării unui plan de restructurare sau de lichidare.
- 90 Reiese, de asemenea, din considerațiile care precedă că reclamanta nu poate susține în mod întemeiat că contextul în care Comisia a autorizat în mod provizoriu garanția de stat prin decizia sa din 13 martie 2009 nu s-ar fi modificat și că ar fi rămas valabil până la 15 aprilie 2010.

- 91 În sfârşit, reclamanta nu poate reproşa Comisiei că a săvârşit o eroare vădită de apreciere sau faptul că a încălcat limitele amplei sale puteri de apreciere în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE, astfel cum este încadrată de comunicarea privind instituţiile financiare, sau că s-a îndepărtat în mod nelegal de normele pe care şi le impusese ea însăşi în această privinţă (a se vedea Hotărârea Curţii din 11 septembrie 2008, Germania şi alţii/Kronofrance, C-75/05 P şi C-80/05 P, Rep., p. I-6619, punctul 60 şi jurisprudenţa citată), întrucât Comisia a urmat în mod fidel în speţă normele din comunicarea respectivă pentru a declara ajutorul în cauză incompatibil cu piaţa internă.
- 92 Astfel, Comisia a concluzionat, fără a săvârşi vreo eroare vădită de apreciere, nici vreo eroare de drept în aplicarea articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE că, în lipsa prezentării unui astfel de plan de restructurare sau de lichidare la 5 iunie 2009, garanţia de stat, precum şi prelungirea acesteia după data de 5 iunie 2009 trebuiau să fie declarate incompatibile cu piaţa internă.
- 93 În consecinţă, este necesar să se respingă prezentul motiv ca nefondat.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 108 alineatul (2) TFUE

- 94 În cadrul prezentului motiv, în primul rând, reclamanta reproşează Comisiei, în esenţă, că nu a luat în considerare faptul că garanţia de stat nu a oferit BPP niciun avantaj economic care să fi putut justifica un ordin de recuperare. Astfel, acordarea acestei garanţii nu ar fi determinat nici o diminuare a pierderilor BPP, nici o modificare a situaţiei de dezechilibru financiar în care se găsea aceasta. Aşadar, ordinul de recuperare nu ar fi adaptat la obiectivul principal care trebuia să fie urmărit, şi anume, eliminarea denaturării concurenţei cauzate de avantajul economic oferit. În consecinţă, decizia atacată ar încălca articolul 108 alineatul (2) TFUE.
- 95 Este suficient să se facă referire la consideraţiile prezentate la punctele 56-58 de mai sus pentru a concluziona că acest prim aspect al celui de al patrulea motiv trebuie să fie respins ca nefondat. În măsura în care reclamanta adaugă că acordarea garanţiei de stat nu a condus nici la o diminuare a pierderilor BPP, nici la o modificare a situaţiei de dezechilibru în care se găsea aceasta, acest argument este inoperant. Astfel, pe de o parte, BPP a fost în măsură să obţină împrumutul în condiţii financiare avantajoase acordate de băncile creditoare doar datorită garanţiei menţionate şi, pe de altă parte, comisionul acestei garanţii era net inferior nivelului considerat în general ca fiind adecvat pentru băncile în dificultate [a se vedea considerentul (57) al deciziei atacate şi punctul 89 de mai sus], această constatare nefiind contestată în mod real de reclamantă.
- 96 În al doilea rând, reclamanta susţine, cu titlu principal, că Comisia nu a respectat articolul 108 alineatul (2) TFUE prin faptul că a dispus recuperarea ajutorului în cauză exclusiv din motive de procedură, şi anume, neprezentarea unui plan de restructurare şi absenţa notificării prelungirilor garanţiei de stat. Astfel, decizia atacată nu ar respecta „principiile justiţiei materiale, proporţionalităţii şi adecvării”. În subsidiar, reclamanta reproşează Comisiei că a dispus în mod ilegal recuperarea, pentru perioada cuprinsă între 5 decembrie 2008 şi 5 iunie 2009, chiar în condiţiile în care, în această perioadă, BPP ar fi beneficiat de autorizarea respectivului ajutor, acordată în decizia din 13 martie 2009.
- 97 În ceea ce priveşte critica principală din acest al doilea aspect, trebuie amintit că, potrivit articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999, care urmăreşte să pună în aplicare articolul 108 alineatul (2) primul paragraf TFUE, atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar, cu excepţia cazului în care o astfel de recuperare contravine unui principiu general de drept al Uniunii. În plus, conform unei jurisprudenţe constante, anularea unui ajutor ilegal prin recuperare este consecinţa logică a constatării ilegalităţii sale. Prin urmare, statul membru destinat al unei decizii prin care este obligat să recupereze ajutoare ilegale trebuie să ia toate măsurile necesare

pentru a asigura executarea deciziei respective. În această privință, statul vizat trebuie să realizeze o recuperare efectivă a sumelor datorate (a se vedea Hotărârea Curții din 29 martie 2012, Comisia/Italia, C-243/10, punctul 35 și jurisprudența citată).

- 98 Pe de altă parte, această obligație de recuperare are ca obiect restabilirea situației care exista pe piață înainte de acordarea ajutorului. Mai precis, recuperarea ajutoarelor incompatibile cu piața internă urmărește să elimine denaturarea concurenței cauzată de avantajul concurențial pe piața de care a profitat beneficiarul acestui ajutor în raport cu concurenții săi, restabilind astfel situația anterioară plății ajutorului menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 4 aprilie 1995, Comisia/Italia, C-348/93, Rec., p. I-673, punctul 27, și Hotărârea din 17 noiembrie 2011, Comisia/Italia, C-496/09, Rep., p. I-11483, punctul 61). Aceste principii sunt menționate, de asemenea, la punctele 13 și 14 din comunicarea Comisiei denumită „Pentru o punere în aplicare eficientă a deciziilor Comisiei de obligare a statelor membre să recupereze ajutorul de stat ilegal și incompatibil cu piața [internă]” (JO 2007, C 272, p. 4).
- 99 Având în vedere aceste principii și faptul că, în speță, Comisia a concluzionat în mod corect, în decizia atacată, în sensul existenței unui ajutor de stat incompatibil cu piața internă și, prin urmare, în sensul ilegalității sale, trebuie să se considere că în mod întemeiat aceasta a ordonat statului portughez recuperarea ajutorului în cauză, inclusiv avantajul care era legat de acordarea garanției de stat. Astfel, după cum s-a arătat la punctele 56, 73 și 95 de mai sus, datorită acordării garanției menționate, BPP a beneficiat de un avantaj economic susceptibil să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și să denatureze concurența, ceea ce a justificat faptul că s-a ordonat ca acest avantaj concurențial să îi fie retras, pentru restabilirea pe piața relevantă a situației anterioare plății respectivului ajutor. În consecință, motivul principal al reclamantei potrivit căruia Comisia ar fi ordonat recuperarea ajutorului în cauză exclusiv pentru motive de procedură este neîntemeiat și trebuie să fie respins.
- 100 În ceea ce privește aspectul subsidiar dacă Comisia era îndreptățită să ordone recuperarea avantajului economic conferit prin garanția de stat în perioada cuprinsă între 5 decembrie 2008 și 5 iunie 2009 [a se vedea considerentele (71) și (85) ale deciziei atacate], astfel cum este menționată de autorizația provizorie acordată în decizia din 13 martie 2009, trebuie să se facă referire, mai întâi, la considerațiile prezentate la punctele 88 și 89 de mai sus.
- 101 În această privință, trebuie precizat că punctul 15 și punctul 25 literele (a) și (c) din liniile directoare privind salvarea și restructurarea, ale căror principii generale sunt aplicabile în temeiul punctului 10 din comunicarea privind instituțiile financiare, nu se pronunță nici asupra obiectului, nici asupra domeniului de aplicare substanțial sau temporal, nici asupra modalităților unui ordin de recuperare. Astfel, punctul 25 literele (a) și (c) din respectivele linii directoare se limitează să descrie condițiile unei eventuale autorizări a unui ajutor pentru salvare. În temeiul dispozițiilor care figurează la punctul 25 litera (a) din aceste linii directoare, se impune ca, după expirarea termenului maxim de șase luni, în principiu, „orice credit [să fie] rambursat și orice garanție [să fie] terminată” și, în temeiul dispozițiilor care figurează la punctul 25 litera (c) din aceleași linii directoare, se impune, de asemenea, prezentarea „[dovezii] că creditul a fost rambursat integral și/sau că garanția a încetat”. Punctul 25 nu definește, așadar, nici avantajul legat de acordarea unui astfel de împrumut sau a unei astfel de garanții, care ar putea face obiectul unui ordin de recuperare, nici modul în care trebuie calculat cuantumul său, aspect care, în ceea ce privește garanțiile, face obiectul punctului 4.2 din Comunicarea [Comisiei cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 [...] CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanții (JO 2008, C 155, p. 10, denumită în continuare „comunicarea privind garanțiile”), precum și al Comunicării Comisiei din 19 ianuarie 2008 privind revizuirea metodei de stabilire a ratelor de referință și de scont (JO C 14, p. 6, denumită în continuare „comunicarea privind stabilirea ratelor de referință”).
- 102 Cu toate acestea, limitând posibilitatea de a autoriza ajutoare pentru salvare „sub forma unor garanții pentru credite sau credite” la cele care constituie o „asistență temporară și reversibilă”, punctele 15 și 25 din liniile directoare se întemeiază pe premisa generală potrivit căreia orice avantaj acordat cu

titlu provizoriu în temeiul unui ajutor pentru salvare, indiferent de forma acestuia, trebuie să fie restituit în cazul în care condițiile de autorizare cărora se subordonează acordarea sa provizorie nu sunt sau nu mai sunt îndeplinite. Această interpretare corespunde caracterului reversibil și spiritului ajutorului pentru salvare, care urmărește doar să permită întreprinderii în dificultate să traverseze o scurtă perioadă de criză, la finalul căreia fie reușește ea însăși să se redreseze, fapt care implică obligația sa de a restitui ajutorul, fie prezintă un plan de restructurare sau de lichidare. În cazul unei garanții de stat, acest principiu impune în mod necesar restituirea avantajului economic pe care garanția menționată l-a constituit pentru beneficiar pe durata acordării acesteia, simpla sa abrogare cu efect *ex nunc* nefiind suficientă în acest scop și, în plus, fiind contrară noțiunii de recuperare, astfel cum este amintită la punctele 97 și 98 de mai sus.

- 103 Or, dat fiind că, în speță, autoritățile portugheze nu și-au respectat angajamentul în temeiul deciziei din 13 martie 2009, care se întemeia pe o aplicare fidelă și coerentă a punctului 30 din comunicarea privind instituțiile financiare coroborat cu punctele 15 și 25 din liniile directe privind salvarea și restructurarea, Comisia era îndreptățită să includă această perioadă în ordinul de recuperare, în scopul unei restituiri complete a avantajului acordat.
- 104 Prin urmare, reclamanta nu poate reproșa Comisiei faptul că a încălcat articolul 108 alineatul (2) TFUE ordonând recuperarea avantajului legat de acordarea garanției de stat în măsura în care acesta acoperea perioada cuprinsă între 5 decembrie 2008 și 5 iunie 2009.
- 105 În consecință, critica subsidiară din cadrul celui de al doilea aspect trebuie, de asemenea, respinsă.
- 106 În al treilea rând, în ceea ce privește calculul sumei care trebuie recuperată, reclamanta reproșează Comisiei că a încălcat, printre altele, în considerentul (82) al deciziei atacate, *primo*, punctul 4.2 din comunicarea privind garanțiile, *secundo*, condițiile de comision prevăzute de regimul special de garanții în favoarea instituțiilor de credit care au sediul în Portugalia, în temeiul Legii portugheze 60-A/2008 din 20 octombrie 2008, pusă în aplicare prin Ordinul 1219-A/2008 din 23 octombrie 2008, astfel cum au fost aprobate prin Decizia C(2008) 6527 și, în *tertio*, „spreads” (marja ratei dobânzii) practicate în Portugalia în perioada decembrie 2008-aprilie 2010 pentru noi operațiuni de împrumuturi acordate de instituții financiare naționale.
- 107 În ceea ce privește prima critică, reclamanta precizează că criteriile menționate la punctul 4.2 din comunicarea privind garanțiile ar corespunde unui „criteriu principal” și unui „criteriu subsidiar”. Astfel, Comisia nu ar fi trebuit să calculeze quantumul ajutorului invocat întemeindu-se pe „diferența dintre o rată teoretică a dobânzii pe piață și rata dobânzii obținută prin intermediul unei garanții de stat, după deducerea oricăror prime [eventual] plătite”, întrucât ar fi existat elemente comparabile pe piață care nu au fost analizate.
- 108 În această privință, trebuie amintit că punctul 4.2 din comunicarea privind garanțiile prevede că, „[î]n ceea ce privește garanția individuală, echivalentul-subvenție, sub formă de numerar, al garanției se calculează ca diferența dintre prețul de piață al garanției și prețul plătit efectiv”. Acest punct precizează, în plus, următoarele:

„În cazul în care piața nu oferă garanții pentru acel tip de operațiune, nu există un preț de piață pentru garanție. În acest caz, elementul de ajutor se calculează în același mod ca echivalentul-subvenție al creditului în condiții preferențiale, și anume, ca diferența dintre rata dobânzii de pe piață pe care compania ar fi suportat-o în absența garanției și rata dobânzii obținută în temeiul garanției de stat, după calcularea primelor plătite. În cazul în care nu există o rată de piață a dobânzii, iar statul membru dorește să utilizeze, ca substitut, rata de referință, Comisia subliniază că, pentru calcularea intensității ajutorului unei garanții individuale, sunt aplicabile condițiile enunțate în comunicarea cu privire la ratele de referință [...] Aceasta înseamnă că trebuie să se acorde atenție sumelor adăugate la rata de bază, pentru a se lua în considerare profilul de risc asociat operațiunii acoperite, întreprinderea garantată și garanțiile colaterale oferite.”

- 109 Rezultă din aceste dispoziții că, în cazul în care Comisia concluzionează în sensul lipsei prețului de piață al garanției în cauză, este obligată să calculeze elementul de ajutor „în același mod precum echivalentul-subvenție al unui împrumut cu o rată a dobânzii privilegiată”, fără a putea, ca urmare a autolimitării în exercitarea puterii sale de apreciere (a se vedea jurisprudența citată la punctul 91 de mai sus), să se îndeparteze de această obligație sau de această metodă de calcul.
- 110 Cu toate acestea, din modul de redactare a considerentelor (81) și (82) ale deciziei atacate rezultă că, în pofida referirii corecte la comunicarea privind garanțiile, astfel cum figurează aceasta în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* și astfel cum este aplicabilă în speță, Comisia a menționat, din eroare, dispozițiile din comunicarea sa precedentă „privind aplicarea articolelor 87 și 88 [...] CE ajutorului de stat sub formă de garanții” (JO 2000, C 71, p. 14, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 158) și, în special, punctul 3.2 prima liniuță din aceasta, potrivit căruia „[e]chivalentul-subvenție al unei garanții pentru un împrumut acordat într-un anumit an poate fi [...] calculat în același mod ca și echivalentul-subvenție al unui împrumut acordat în condiții preferențiale, bonificația de dobândă fiind egală cu diferența dintre dobânda pieței și dobânda obținută datorită garanției de stat după ce au fost deduse primele plătite”. Astfel, în considerentul (82) al deciziei atacate, Comisia a amintit, în esență, că era imposibil de determinat un preț de piață adecvat pentru comisionul pentru garanția de stat, astfel încât trebuia stabilită o valoare de referință rezonabilă. Or, fără a face, însă, referire la obligația sa absolută și necondiționată menționată la punctul 108 de mai sus, Comisia a precizat următoarele:
- „Astfel cum s-a prezentat la punctul 3.2 prima liniuță din comunicarea [...] privind garanțiile, «echivalentul-subvenție sub formă de numerar» într-un anumit an poate fi calculat în același mod ca echivalentul-subvenție al unui credit în condiții preferențiale. Astfel, [valoarea] ajutorului poate fi calculată ca diferența dintre o rată teoretică a dobânzii pe piață și rata dobânzii obținută prin intermediul unei garanții de stat, după deducerea oricăror prime plătite.”
- 111 Cu toate acestea, trebuie să se constate că, în speță, Comisia a ales metoda de calcul al avantajului economic aferent garanției în discuție pe care trebuia, în orice caz, să o aleagă conform punctului 4.2 din comunicarea privind garanțiile, și anume, cea de calcul al echivalentului-subvenție al unui împrumut acordat în condiții preferențiale. Or, în aceste împrejurări, simplul fapt că s-au menționat în mod eronat dispozițiile din comunicarea precedentă și că s-a recurs la termenul „poate” în locul termenului „trebuie” nu poate vicia abordarea din decizia atacată.
- 112 În consecință, prima critică trebuie respinsă, în măsura în care invocă o încălcare a punctului 4.2 din comunicarea privind garanțiile, întrucât eventuala existență a unor elemente comparabile pe piață pentru a stabili un preț de piață al garanției de stat trebuie să fie apreciat în cadrul celei de a doua și al celei de a treia critici.
- 113 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia critici, reclamanta reproșează Comisiei faptul că nu a ținut seama nici de comisionul prevăzut de regimul special de garanții în favoarea instituțiilor de credit cu sediul în Portugalia, astfel cum a fost aprobat prin Decizia C(2008) 6527 a Comisiei, nici de „spreads” practice în Portugalia în perioada cuprinsă între decembrie 2008 și aprilie 2010 în cadrul unor noi operațiuni de împrumuturi acordate de instituții financiare naționale, care ar fi fost semnificativ inferioare ratei menționate în decizia atacată, având în vedere, printre altele, valoarea ridicată a garanțiilor reale oferite.
- 114 În ceea ce privește a doua critică, este suficient să se constate că, astfel cum arată Comisia, acest regim special viza doar instituții financiare portugheze care îndeplineau criteriile de solvabilitate din legea în cauză, aspect luat în considerare în cadrul punctului 39 din decizia Comisiei citată anterior. Așadar, Comisia a considerat în mod întemeiat că o instituție în dificultate și amenințată cu falimentul precum BPP la momentul acordării garanției de stat nu putea beneficia de regimul special menționat și, prin urmare, de ratele dobânzilor pe care le prevedea acesta. Comisia subliniază în mod întemeiat că, în orice caz, ratele comisioanelor aferente regimului special menționat nu corespund, prin definiție, condițiilor de piață.

115 În ceea ce priveşte a treia critică, întemeiată pe faptul că Comisia ar fi trebuit să țină seama de „spreads” practicate în Portugalia în perioada cuprinsă între decembrie 2008 și aprilie 2010, cu alte cuvinte, de ratele dobânzilor pe piață, trebuie subliniat că, având în vedere situația financiară a BPP în stadiul acordării ajutorului în cauză, Comisia putea să considere în mod întemeiat că era puțin probabil ca BPP să fi fost în măsură să obțină un împrumut bancar pe piață fără intervenția statului portughez și că era imposibilă stabilirea unui preț al pieței adecvat pentru comisionul pentru garanția de stat [considerentele (81) și (82) ale deciziei atacate]. Astfel, împrejurările care s-au aflat la originea acordării garanției menționate, în special, în primul rând, dificultățile financiare ale BPP care au impus o dispensă temporară de plată din partea Băncii Portugaliei, în al doilea rând, cuantumul foarte ridicat al fondurilor necesare pentru a menține prezența BPP pe piață, și anume 450 de milioane de euro, și, în al treilea rând, criza pe piața financiară națională, pe cea europeană și pe cea internațională, erau de o așa natură încât Comisia putea să concluzioneze, fără a săvârși o eroare, că, în pofida volumului garanțiilor reale oferite, BPP nu ar fi fost în măsură să obțină pe piață o garanție comparabilă pentru o susținere financiară cu o astfel de valoare. În consecință, Comisia se baza în mod întemeiat, conform punctului 4.2 din comunicarea privind garanțiile, pe metoda de calcul al echivalentului-subvenție al unui împrumut acordat în condiții avantajoase.

116 În aceste condiții, este necesar să se respingă prezentul motiv ca nefondat în întregime.

Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la „bună administrare” [omissis]

Cu privire la al șaselea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor securității juridice și protecției încrederii legitime

122 Prin intermediul prezentului motiv, reclamanta susține, în esență, că principiile securității juridice și protecției încrederii legitime se opun ordinului de recuperare a ajutorului în cauză, cel puțin în ceea ce privește recuperarea ordonată pentru perioada cuprinsă între 5 decembrie 2008 și 5 iunie 2009, acoperită de autorizarea pronunțată în decizia din 13 martie 2009. În opinia reclamantei, BPP putea să creadă în mod legitim, pe de o parte, că procedura „își urma cursul legal” și, pe de altă parte și în subsidiar, că garanția de stat era compatibilă cu piața internă în această perioadă.

[omissis]

124 Cu titlu introductiv, este necesar să se precizeze că raționamentul reclamantei prezentat în cadrul prezentului motiv se bazează doar pe argumente care urmăresc să afirme faptul că pretensele sale așteptări sau speranțe legitime au fost înșelate, iar nu pe o încălcare a principiului securității juridice, astfel cum este interpretată de jurisprudență (Hotărârea Curții din 29 aprilie 2004, Sudholz, C-17/01, Rec., p. I-4243, punctul 34, și Hotărârea din 7 iunie 2005, VEMW și alții, C-17/03, Rec., p. I-4983, punctul 80). Prin urmare, trebuie să se limiteze analiza la pretinsa încălcare a principiului protecției încrederii legitime.

125 Acest principiu protejează oricare justițiabil pe care o instituție, un organ sau un organism al Uniunii, prin furnizarea unor asigurări precise, l-a determinat să nutrească speranțe întemeiate. Constituie astfel de asigurări, indiferent de forma în care sunt comunicate, informațiile precise, necondiționate și concordante (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 16 decembrie 2010, Kahla Thüringen Porzellan/Comisia, C-537/08 P, Rep., p. I-12917, punctul 63, și Hotărârea din 13 iunie 2013, HGA și alții/Comisia, C-630/11 P-C-633/11 P, punctul 132). În plus, având în vedere caracterul imperativ al controlului ajutoarelor de stat realizat de Comisie, întreprinderile care beneficiază de un ajutor nu pot avea, în principiu, încredere legitimă în legalitatea ajutorului decât dacă acesta a fost acordat cu respectarea procedurii prevăzute de articolul 108 TFUE, iar un operator economic diligent trebuie să fie, în mod normal, în măsură să se asigure că procedura menționată a fost respectată. În special, atunci când un ajutor este pus în aplicare fără a fi notificat în prealabil Comisiei, astfel încât acesta

este ilegal în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) TFUE, beneficiarul ajutorului nu poate avea, în acel moment, o încredere legitimă în legalitatea acordării acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 8 decembrie 2011, France Télécom/Comisia, C-81/10 P, punctul 59 și jurisprudența citată).

- 126 În lumina acestor principii jurisprudențiale trebuie să se verifice temeinicia diferitor critici și argumente prezentate de reclamantă în susținerea prezentului motiv.
- 127 În primul rând, reclamanta nu a susținut că Comisia i-ar fi furnizat, în vreun stadiu al procedurii administrative, asigurări precise susceptibile să o determine să nutrească speranțe legitime. Astfel, după cum s-a arătat deja la punctul 119 de mai sus, decizia din 13 martie 2009 conținea doar o apreciere provizorie și de urgență cu privire la compatibilitatea ajutorului în cauză, însoțită de condiția ca autoritățile portugheze să își respecte angajamentele de a prezenta, în termen de șase luni, adică până la 5 iunie 2009, un plan de restructurare a BPP, precum și să notifice Comisiei orice eventuală prelungire a garanției de stat peste perioada inițială de șase luni. În plus, reiese deja din coroborarea considerentelor (39), (41) și (44) ale deciziei din 13 martie 2009, despre care reclamanta nu contestă că BPP avea cunoștință în cursul procedurii administrative, precum și a punctelor 8-10 din decizia de deschidere (a se vedea punctul 13 de mai sus) că BPP nu putea să aibă încredere legitimă în faptul ca, la încheierea procedurii menționate, ajutorul în cauză să fie declarat în cele din urmă compatibil cu piața comună.
- 128 În al doilea rând, în ceea ce privește intervalul scurs între adoptarea deciziei din 13 martie 2009 și cea a deciziei atacate, reclamanta nu susține niciun argument de natură să demonstreze că intervalul respectiv era nerezonabil sau susceptibil să determine BPP să nutrească speranțe legitime. Dimpotrivă, în speță, Comisia a amintit autorităților portugheze, la 15 iulie și la 6 octombrie 2009, cu alte cuvinte, la scurt timp după data-limită de 5 iunie 2009, necesitatea de a prezenta un plan de restructurare a BPP (a se vedea punctul 11 de mai sus). În plus, doar aproximativ o lună mai târziu, adică la 10 noiembrie 2009, Comisia a adoptat decizia de deschidere, desigur publicată în Jurnalul Oficial doar la data de 6 martie 2010, care prezenta motivele care au stat la baza îndoielilor sale cu privire la compatibilitatea garanției de stat cu piața internă (punctele 8-10 din decizia de deschidere). În plus, la punctul 9 din decizia menționată, Comisia a indicat în mod clar că, în lipsa unui plan de restructurare, nu putea „să evalueze dacă garanția de stat acordată la 5 decembrie 2008 și prelungirea acesteia din 5 iunie 2009 [erau] compatibile cu piața [internă] atât din punctul de vedere al duratei, cât și din cel al comisionului pentru garanție”. În sfârșit, această decizie era combinată cu o somație adresată autorităților portugheze de a prezenta un plan de restructurare a BPP până la 22 decembrie 2009 (a se vedea punctul 12 de mai sus), iar reclamanta nu a susținut nici că BPP nu avea cunoștință de acest fapt în stadiul respectiv.
- 129 Rezultă din cele de mai sus că, în decizia de deschidere, Comisia a repus în discuție compatibilitatea garanției de stat cu piața internă pentru întreaga perioadă în discuție, inclusiv cea cuprinsă între 5 decembrie 2008 și 5 iunie 2009, în temeiul motivelor prezentate la punctul 127 de mai sus. În aceste împrejurări, reclamanta nu poate invoca curgerea unei perioade de cincisprezece luni între decizia din 13 martie 2009 și data adoptării deciziei atacate ca fiind de natură să fundamenteze așteptările legitime în sensul declarării de către Comisie a faptului că ajutorul în cauză este totuși compatibil cu piața internă. În această privință, simplul fapt că decizia din 13 martie 2009 nu a menționat expres posibilitatea unei declarări ulterioare a incompatibilității care putea să aibă ca rezultat o recuperare *ex tunc* a avantajului oferit nu este suficientă pentru a fundamenta astfel de așteptări legitime, întrucât abordarea ulterioară a Comisiei a respectat normele pertinente amintite la punctele 85, 101 și 102 de mai sus, iar decizia de deschidere a indicat în mod univoc faptul că, în lipsa unui plan de restructurare a BPP, autorizarea provizorie a ajutorului în cauză, astfel cum a fost acordată în decizia din 13 martie 2009, nu putea fi confirmată sau permanentizată prin decizia care trebuia să fie adoptată la încheierea procedurii administrative.

- 130 În al treilea rând, trebuie respins ca neîntemeiat și, în orice caz, ca inoperant argumentul reclamantei potrivit căruia neprezentarea unui plan de restructurare a BPP este în întregime imputabil autorităților portugheze. Astfel, chiar presupunând că acesta este cazul și independent de motivele pentru care un astfel de plan nu a fost notificat Comisiei, aceasta nu poate fi considerată răspunzătoare de această omisiune sau de faptul că a determinat BPP să nutrească vreo speranță legitimă în acest context. Dimpotrivă, astfel cum s-a amintit la punctul 128 de mai sus, după data-limită de 5 iunie 2009, Comisia a luat toate măsurile adecvate pentru a încuraja autoritățile portugheze să îi prezinte un plan de restructurare a BPP în cel mai scurt timp.
- 131 În al patrulea rând, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia Comisia ar fi creat, prin practica sa decizională anterioară față de alte instituții financiare afectate de criza financiară, o așteptare legitimă a BPP în sensul ca ajutorul în cauză să fie în cele din urmă declarat compatibil cu piața internă, este suficient să se constate că reclamanta nici nu a susținut, nici nu a demonstrat că, în celelalte cauze, Comisia ar fi fost confruntată cu o situație comparabilă cu cea care a determinat prezenta speță. În plus, reclamanta nu a contrazis afirmația Comisiei potrivit căreia, în celelalte cauze, statele membre au prezentat planuri de restructurare sau de lichidare a instituțiilor financiare în cauză. În orice caz, în măsura în care reclamanta înțelege să susțină, în acest context, o încălcare a principiului egalității de tratament în detrimentul său, acest aspect este abordat în cadrul celui de al șaptelea motiv, întemeiat pe o încălcare a dreptului la un „tratament echitabil” (a se vedea punctele 136-143 de mai jos).
- 132 În al cincilea rând, este inoperant și, în orice caz, lipsit de orice temeii în drept argumentul reclamantei potrivit căruia ordinul de recuperare ar fi o „sanctiune” față de BPP și ar afecta serios interesele investitorilor și ale creditorilor săi. Astfel, reiese dintr-o jurisprudență constantă că un ordin de recuperare a unui ajutor ilegal nu constituie o sancțiune în sens strict, ci urmărește doar să restabilească situația anterioară acordării ajutorului (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 24 septembrie 2002, Falck și Acciaierie di Bolzano/Comisia, C-74/00 P și C-75/00 P, Rec., p. I-7869, punctele 178-182, Hotărârea Tribunalului din 9 septembrie 2009, Diputación Foral de Álava și alții, T-230/01-T-232/01 și T-267/01-T-269/01, nepublicată în Repertoriu, punctul 377). În plus, reclamanta nu explică dacă și în ce măsură calificarea drept „sanctiune” a unui ordin de recuperare este susceptibilă să influențeze întinderea protecției de care BPP ar fi putut beneficia în temeiul principiului protecției încrederii legitime întrucât, în speță, criteriile relevante ale aplicării acestui principiu lipsesc.
- 133 În al șaselea rând, având în vedere considerațiile prezentate la punctele 89 și 99 de mai sus, în mod greșit reclamanta afirmă că decizia atacată ar ordona recuperarea doar pentru motive de procedură. Pe de altă parte, beneficiarii unui ajutor nu ar putea, în principiu, să aibă o încredere legitimă în legalitatea unui ajutor în cazul în care acesta a fost acordat, precum prelungirea repetată a garanției de stat din speță, cu încălcarea obligației de notificare prealabilă a Comisiei și a interdicției de punere în aplicare a respectivului ajutor în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE și, prin urmare, era ilegal (a se vedea în acest sens Hotărârea France Télécom/Comisia, punctul 125 de mai sus, punctul 59 și jurisprudența citată).
- 134 În sfârșit, Comisia susține în mod întemeiat că obligația statelor membre de a recupera ajutoarele ilegale și incompatibile cu piața internă nu este limitată sau pusă în discuție prin faptul că beneficiarul este insolubil (Hotărârea Curții din 14 septembrie 1994, Spania/Comisia, C-42/93, Rec., p. I-4175, punctul 33).
- 135 În aceste condiții, prezentul motiv trebuie respins în întregime ca fiind în parte nefondat și în parte inoperant.

Cu privire la al şaptelea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la un „tratament echitabil”

136 În susţinerea prezentului motiv, reclamanta invocă mai multe decizii în materie de ajutoare acordate instituţiilor financiare, pe care Comisia le-a adoptat în contextul crizei financiare. Ea deduce din acestea, în esenţă, că BPP a fost tratată în mod ilegal sau inequitabil. În opinia reclamantei în special, în Decizia 2012/660/UE din 27 martie 2012 privind măsurile SA. 26909 (2011/C) puse în aplicare de Portugalia pentru restructurarea Banco Português de Negócios (BPN) (JO L 301, p. 1), Comisia a dat dovadă de o mai mare „toleranţă” faţă de autorităţile portugheze decât în prezenta cauză, în condiţiile în care, în primul rând, cele două măsuri în cauză au fost notificate aproape în acelaşi timp, în al doilea rând, şi în cazul BPN, autorităţile portugheze au întârziat cu prezentarea unui plan de restructurare şi, în al treilea rând, măsurile de susţinere în favoarea BPN, inclusiv o garanţie de stat, au fost „incomparabil mai importante din punct de vedere financiar”.

[omissis]

138 Având în vedere argumentarea reclamantei rezumată la punctul 136 de mai sus, prezentul motiv trebuie interpretat în sensul că vizează o încălcare a principiului egalităţii de tratament.

139 Principiul general al egalităţii de tratament, în calitate de principiu general al dreptului Uniunii, impune ca situaţiile comparabile să nu fie tratate în mod diferit, iar situaţiile diferite să nu fie tratate în acelaşi mod, cu excepţia cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv. Caracterul comparabil al unor situaţii diferite se apreciază având în vedere toate elementele care le caracterizează. Aceste elemente trebuie să fie determinate şi evaluate în special în funcţie de obiectul şi de finalitatea actului Uniunii care instituie distincţia în cauză. În plus, trebuie luate în considerare principiile şi obiectivele domeniului din care face parte actul respectiv (Hotărârea Curţii din 16 decembrie 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine şi alţii, C-127/07, Rep., p. I-9895, punctele 23, 25 şi 26 şi jurisprudenţa citată, şi Hotărârea din 12 mai 2011, Luxemburg/Parlamentul şi Consiliul, C-176/09, Rep., p. I-3727, punctele 31 şi 32).

140 Trebuie, aşadar, să se verifice dacă reclamanta a demonstrat în mod suficient că situaţiile care au determinat adoptarea celorlalte decizii ale Comisiei în contextul crizei financiare erau, cel puţin, comparabile cu cea care a determinat adoptarea deciziei atacate.

141 În ceea ce priveşte, în special, comparabilitatea situaţiei care a determinat adoptarea deciziei privind BPN cu cea care face obiectul deciziei atacate, faptele prezentate de reclamantă nu sunt suficiente pentru a susţine că BPN şi BPP se găseau într-o situaţie comparabilă în vederea aplicării principiului egalităţii de tratament, întrucât simpla notificare mai mult sau mai puţin în paralel a măsurilor de ajutor avute în vedere de autorităţile portugheze în favoarea acestor două bănci nu este determinantă în această privinţă. Astfel, pe de o parte, rezultă din considerentele (9)-(14) ale deciziei privind BPN că, spre deosebire de prezenta speţă, autorităţile portugheze au prezentat efectiv Comisiei un plan de restructurare a BPN, desigur tardiv şi aducând ulterior, la solicitarea Comisiei, informaţii suplimentare. Pe de altă parte, în cazul BPN, Comisia a iniţiat, prin decizia de deschidere din 24 octombrie 2011 (JO C 371, p. 14 şi 15), procedura oficială de investigare în temeiul articolului 108 alineatul (2) TFUE nu pentru motivul că lipsea în totalitate un plan de restructurare, ci pentru motivul că planul de restructurare prezentat iniţial devenise caduc ca urmare a vânzării BPN şi că prezentarea unui plan revizuit trebuia să facă obiectul unei aprecieri ulterioare a Comisiei. Or, având în vedere caracterul decisiv al neprezentării de către autorităţile portugheze a unui plan de restructurare a BPP pentru declararea incompatibilităţii ajutorului în cauză cu piaţa internă [a se vedea în special considerentul (71) al deciziei atacate], aceste diferenţe esenţiale între situaţia BPN şi cea a BPP justificau în sine concluzionarea faptului că respectivele situaţii nu erau comparabile şi că, prin urmare, principiul egalităţii de tratament, astfel cum a fost invocat de reclamantă, nu se putea aplica în speţă.

142 În ceea ce priveşte celelalte decizii invocate de reclamantă, este suficient să se constate că aceasta a omis să aducă precizări care să permită aprecierea eventualei comparabilităţi a situaţiilor în cauză, astfel încât această argumentaţie nu poate fi primită pentru motivele prezentate la punctul 131 de mai sus.

143 În consecinţă, prezentul motiv trebuie respins ca neîntemeiat în întregime.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe nemotivare [omissis]

162 Rezultă din ansamblul consideraţiilor care precedă că acţiunea trebuie respinsă în întregime, fără a fi nevoie să se aprecieze cererea reclamantei prin care se solicită obligarea Comisiei, cu titlu de activitate de cercetare judecătorească în temeiul articolului 65 din regulamentul de procedură, să depună la dosar o versiune completă a documentului prezentat ca anexa B.2 la memoriul în apărare, inclusiv unele dintre documentele anexate la documentul respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

163 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenţii este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

164 Întrucât reclamanta a căzut în pretenţii cu privire la partea esenţială a concluziilor sale, se impune ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, să fie obligată să suporte şi cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, conform concluziilor acesteia din urmă.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a patra)

declară şi hotărăşte:

- 1) **Respinge acţiunea.**
- 2) **Obligă Banco Privado Português, SA şi Massa Insolvente do Banco Privado Português, SA să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum şi pe cele efectuate de Comisia Europeană.**

Prek

Labucka

Kreuschitz

Pronunţată astfel în şedinţă publică la Luxemburg, la 12 decembrie 2014.

Semnături

Cuprins

Istoricul cauzei	2
Procedura şi concluziile părţilor	4
În drept	5
Rezumatul motivelor de anulare	5
Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe o eroare vădită de apreciere a faptelor şi pe o încălcare a articolului 107 alineatul (1) TFUE	5
Observaţii introductive	5
Cu privire la existenţa unui avantaj economic în favoarea BPP	6
Cu privire la criteriile activităţii economice, afectării schimburilor comerciale şi denaturării concurenţei	8
Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 107 alineatul (3) litera (b) TFUE	10
Reamintirea argumentelor părţilor	10
Reamintire a conţinutului deciziei din 13 martie 2009	11
Reamintire a conţinutului deciziei atacate	11
Analiză	11
Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 108 alineatul (2) TFUE	13
Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la „bună administrare”	17
Cu privire la al şaselea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor securităţii juridice şi protecţiei încrederii legitime	17
Cu privire la al şaptelea motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la un „tratament echitabil”	20
Cu privire la primul motiv, întemeiat pe nemotivare	21
Cu privire la cheltuielile de judecată	21